

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

กมลลา สุขพานิช. การพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

กระทรวงการต่างประเทศ. Collection of Speeches by His Excellency Air Chief Marshal Siddhi Savetsila (ACM) คำปราศรัยเนื่องในงานวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงการต่างประเทศ. วันที่ 14 เมษายน 2527. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงการต่างประเทศ. Collection of Speeches by His Excellency Air Chief Marshal Siddhi Savetsila สุนทรพจน์ของ ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ซึ่ง ฯพณฯ อุเล็วียเซียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีนจัดต้อนรับ ณ เรือนพักรับรองเดี่ยว หยู โถ กรุงปักกิ่ง. วันที่ 25 กรกฎาคม 2527. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงการต่างประเทศ. Collection of Speeches 1986 : Air Chief Marshal (ACM) Siddhi Savetsila (Ministry of Foreign Affairs) "ปาฐกถาเรื่องนโยบายต่างประเทศของไทยต่ออินโดจีนและอาเซียน" ณ สภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วันพฤหัสบดี ที่ 13 กุมภาพันธ์ 2529. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงการต่างประเทศ. Collection of Speeches by His Excellency Air Chief Marshal Siddhi Savetsila (Ministry of Foreign Affairs) คำบรรยายพิเศษเรื่อง "การต่างประเทศกับภาพพจน์ของชาติ" ในโอกาสสัมมนาเรื่อง บทบาทของการประชาสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ ณ โรงแรมวังใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วันพฤหัสบดี ที่ 3 เมษายน 2529. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงการต่างประเทศ. Speech at the dinner in honour of Beijing - based diplomats. November 14, 1986. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงการต่างประเทศ. "Security Development and Democracy : Thailand's Foreign Policy Strategy in the late 1980's at the Foreign Correspondents Club of Thailand. December 11, 1986. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงการต่างประเทศ. Collection of Speeches 1988 : Air Chief Marshal (ACM)

Siddhi Savetsila (Ministry of Foreign Affairs) Current Trends : Implications and Repercussions on Thailand's Foreign Policy addressed at the Foreign Correspondents Culb of Thailand Bangkok. January 27,1988. (เอกสารอัดสำเนา).

กระทรวงการต่างประเทศ. Collection of Speeches 1988 : Air Chief Marshal (ACM)

Siddhi Savetsila (Ministry of Foreign Affairs) "คำปราศรัยเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงการต่างประเทศครบรอบ 113 ปี" ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. วันที่ 14 เมษายน 2531. (เอกสารอัดสำเนา).

กระมล ทองธรรมชาติ. "สหรัฐกับเอเชียอาคเนย์". วารสารสังคมศาสตร์ 4 ตุลาคม พ.ศ.2516.

กระมล ทองธรรมชาติและกมล สมวิเชียร. หัวใจหวัดต่อของนโยบายต่างประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช,2514.

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. ทัศนะชนชั้นนำของไทยต่อความมั่นคงแห่งชาติ : ความหมายสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2526.

"กองกำลังเวียดนามและกัมพูชาฝ่ายนายเฮง สัมรินบุกไทย". วารสารสยามจดหมายเหตุ ฉบับที่ 26 ปีที่ 5 ฉบับที่ 26 20-26 มิถุนายน พ.ศ.2523.

กองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์. การก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา,2515.

การคุกคามของคอมมิวนิสต์ต่อประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์,2511.

เกษมสโมสร เกษมศรี. "พัฒนาการต่าง ๆ ที่ผ่านพ้นไปไม่นานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แนวโน้มในช่วงหลังปีค.ศ.1975". วารสารสราญรมย์ พ.ศ.2526.

เทียน ธีระวิทย์. จีนกับสังคมโลก. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล,2519.

คณิง ฤาไชย. "กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยกับสหรัฐ". วารสารสราญรมย์ ฉบับที่ระลึก ปีที่ 45 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2531.

"ความสัมพันธ์ไทย-จีน : สันติภาพและความมั่นคงในอินโดจีน". วารสารข่าวพิเศษอาทิตย์ ปีที่ 12 (4) ฉบับที่ 640 18-24 กันยายน พ.ศ.2532.

คู่มือการลงทุนในจีน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน,2538.

- โครงการอินโดจีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ไทยกับปัญหาสัมพันธภาพ : ไขปัญหาประเด็นข้อข้องใจ วิเคราะห์และวิจารณ์นโยบายของไทยเกี่ยวกับปัญหาสัมพันธภาพ. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์,2528.
- จุลชีพ ชินวรรณ. "ความร่วมมือทางทหาร : มิติใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-จีน". วารสารเอเชียปริทัศน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ.2530.
- จุลชีพ ชินวรรณ. "ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนาม : เมื่อสหภาพกลายเป็นศัตรู". วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 8 เล่มที่ 4 เมษายน - มิถุนายน พ.ศ.2522.
- จุลชีพ ชินวรรณ. "นโยบายต่างประเทศของไทย : ภูมิหลังและแนวโน้ม". วารสารเอเชียปริทัศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 เมษายน - มิถุนายน พ.ศ.2523.
- จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของไทยในทศวรรษ 1980 : การย้อนพินิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2535.
- จุลชีพ ชินวรรณ. "วิกฤตการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา : กรณีโนนหมากมูน". จุลสารชุดเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน เล่มที่ 76-86 พ.ศ.2522-2523.
- จุลชีพ ชินวรรณ. สัมพันธ์ไมตรีไทย-จีน : ทศวรรษแห่งมิตรภาพ.พ.ศ.2518-2528. กรุงเทพมหานคร : โครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2528.
- จุลชีพ ชินวรรณ. "อนาคตนโยบายต่างประเทศไทยต่อมหาอำนาจ : อดีตและปัจจุบัน". วารสารรัฐศาสตร์สาร 10 มกราคม - สิงหาคม พ.ศ.2527.
- จำเนียร อุ่นจิต. เงื่อนไขสังคมกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ. เอกสารการศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรไทย รุ่นที่ 29 ประจำปีการศึกษา 2529-2530.
- จันทร์ ภัคอธิคม. บทบาทของจีนต่อกิจการโลก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2521.
- ฉันทิมา อ่องสุริภักษ์. นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนและผลกระทบต่อประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,2525.
- ฉันทิมา อ่องสุริภักษ์. นโยบายต่างประเทศบนทางแพร่ง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2533.
- เฉลิมชัย เจริญสุขเสน. "ปัญหาสัมพันธภาพกับความมั่นคงของไทย". วารสารเสรีนิยม ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2528.
- ชวลิต ยงใจยุทธ. ยุทธศาสตร์การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อุดมศึกษา,2532.

- ชาติรี ฤทธารมย์. นโยบายต่างประเทศของไทย : (2489-2497). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511.
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ). 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย : จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. กรุงเทพมหานคร : พริตเกส, 2536.
- ฐานิสร์ ณ สงขลา. สหประชาชาติกับการแก้ไขปัญหาก็พหุชา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- दनัย ทองใหญ่. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ.2501-2506. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- ทิพย์พาพร เทศเรียน. พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและพรรคคอมมิวนิสต์จีน : ศึกษาความสัมพันธ์ทางอุดมการณ์ในช่วงปี 1972-1982. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ธนาสฤษฏี สตะเวทิน. "ปัญหาพหุชา : นโยบายต่างประเทศของไทยเพื่อผลประโยชน์ของชาติไทย". วารสารรวมคำแหง ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 มกราคม พ.ศ.2528.
- ธานี สุขเกษม. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน : วิเคราะห์แนวโน้มนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อจีน พ.ศ.2492-2515. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.
- นพ พินสายแก้วและคณะ. รัฐบุรุษชื่อเปรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เจพลัด อิมเมจพับบลิชิง จำกัด, 2538.
- นิพัทธ์ จิตรประสงค์, เรืองศักดิ์ เยื่อใย, และกรรมการโครงการจีนศึกษา (บรรณาธิการ). ความสัมพันธ์ไทย-จีน : 20 ปีแห่งมิตรภาพ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- นฤมิตร สอดสุข. "นโยบายต่างประเทศจีนยุคหลังเหมาเจ๋อตง". วารสารเอเชียปริทัศน์ กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ.2523.
- นฤมิตร สอดสุข. สัมพันธ์ภาพทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- "บทบาทระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน". วารสารรัฐศาสตร์ปริทัศน์ 1 มกราคม พ.ศ.2515.
- บัญญัติ แก้วเกตุทอง. 36 รัฐบาลในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2520.

- เบญจมาภา ไกรฤกษ์. "เนาขแมร์อยู่เขมร : เมื่อเวียดนามครองกัมพูชา". วารสาร  
มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 840 24 กันยายน 2539.
- "เบื้องลึกของความสัมพันธ์ทางทหารไทย-จีน". วารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ปีที่ 33  
ฉบับที่ 38 8-14 มีนาคม พ.ศ.2530.
- ประทุมพร วัชรเสถียร. "ไทยกับสงครามเวียดนาม : ประเมินผลจากนโยบายในอดีต". วารสาร  
สังคมศาสตร์ 13 มกราคม พ.ศ.2519.
- ประยุทธ์ จารุมณี. 16 ปี ของสงครามยึดเยื่อ. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารทหารไทย จำกัด, 2539.
- ประสงค์ สุนศิริ. "ปัญหาไทย-เวียดนาม". สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 33  
6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2526.
- ประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์. สงครามคอมมิวนิสต์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สยามบรรณ จำกัด,  
2522.
- ปรีดี อภิรัตน์. บทบาทของสหรัฐในเอเชียอาคเนย์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง. วิทยานิพนธ์  
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.
- ปรียาร์ตน์ โล่วิสุทธิ. "จีนกับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยหลังการสถาปนาความสัมพันธ์  
ทางการทูตในปีพ.ศ.2518". วารสารเอเชียปริทัศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 เมษายน - มิถุนายน  
พ.ศ.2524.
- "ปิดวิหุยเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย : พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยถูกขायทอดตลอด".  
วารสารข่าวไทยนิกร 3 23 กรกฎาคม พ.ศ.2522.
- พงษ์ศานต์ พันธุลาภ. "ท่าทีของสหรัฐอเมริกากับอนาคตของไทย". วารสารรามคำแหง ปีที่ 3  
ฉบับที่ 1 1 เมษายน พ.ศ.2519.
- พจน์ พงศ์สุวรรณ. "จีนจะทำสงครามสั่งสอนเวียดนามครั้งที่สองหรือไม่". วารสารเสนาริบัติย  
ปีที่ 34 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ.2528.
- พรณธิดา. "การร่วมมือทางทหารในอาเซียน". วารสารเสนาริบัติย ปีที่ 36 พฤษภาคม -  
สิงหาคม พ.ศ.2530.
- เพ็ญศรี กาญจนินทัย. พัฒนาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร :  
เนติกุลการพิมพ์, 2537.
- มนตรี เจนวิทย์การ. "การเสนอข่าวเกี่ยวกับจีนในหนังสือพิมพ์ไทยนับตั้งแต่การรื้อฟื้น  
ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีน-ประเทศไทยในปี 1975". วารสาร  
รัฐศาสตร์สาร 1 กันยายน พ.ศ.2523.

- ยูพเรศ สรณอัครต์. "กรณีพิพาทในอินโดจีน : สงครามปลดปล่อยและสงครามสังฆอน".  
จุลสารชุดเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน เล่มที่ 76-86 พ.ศ.2522-2523.
- รุ่งพงษ์ ชัยนาม (บรรณาธิการ). การเมืองระหว่างประเทศในเอเชีย. นนทบุรี : สำนักพิมพ์  
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2529.
- รุ่งพงษ์ ชัยนาม (บรรณาธิการ). ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ. นนทบุรี : สำนักพิมพ์  
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2529.
- รุ่งพงษ์ ชัยนาม (บรรณาธิการ). มหาอำนาจกับการเมืองโลก. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย  
 สุโขทัยธรรมาธิราช,2534.
- เรื่องจากปก. "36 ปี พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย". วารสารชาวไทยนิกร ปีที่ 3 ฉบับที่  
 (30)+60 11 ธันวาคม 2521.
- วัลลภา ทองวิไล. "คุยกับพล.อ.อ. สิทธิ เศวตศิลา". วารสารสราญรมย์ ปีที่ 32 ฉบับที่ระลึก  
 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2525.
- สมพงษ์ ชูมาก. "การกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทย". วารสารเอเชียปริทัศน์ 1 เมษายน -  
 มิถุนายน พ.ศ.2523.
- สมพงษ์ ชูมาก. ความพยายามของนานาประเทศในการแก้ไขวิกฤติการณ์กัมพูชา. โครงการ  
 เผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2527.
- สมชัย รักวิจิตร. ตอบคำถามเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์,  
 2521.
- สายหยุด เกิดผลและสมชัย รักวิจิตร. อนาคตของไทย. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร  
 การพิมพ์,2518.
- สายหยุด เกิดผลและสมชัย รักวิจิตร. อนาคตของไทย : ยุทธศาสตร์เพื่อความอยู่รอด  
ของชาติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิทักษ์ประชา จำกัด,2520.
- สิทธิานต์ รัชประเทศ. ความรู้เรื่องพรรคคอมมิวนิสต์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิทักษ์ประชา  
 จำกัด,2519.
- สิทธิ เศวตศิลา. สัมภาษณ์วันที่ 8 ตุลาคม 2540, วันที่ 5 พฤศจิกายน 2540 และ  
 วันที่ 10 พฤศจิกายน 2540.
- สืบแสง พรหมบุญ. ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับไทย. กรุงเทพมหานคร :  
 ไทยวัฒนาพานิช,2525.
- สืบแสง พรหมบุญ. "ไทยกับลัทธิชาตินิยมจีน : วิเคราะห์แนวโน้มนโยบายต่างประเทศ".  
วารสารสังคมศาสตร์ 4 ตุลาคม พ.ศ.2517.

- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. ขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2517.
- สุดาพร หาญไพบูลย์. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2518-2528.  
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- สุชาติ บำรุงสุข. "ความร่วมมือด้านความมั่นคงไทย-จีน : จากศัตรูสู่มิตร". วารสาร  
มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 359 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2530.
- สุชาติ บำรุงสุข. ค.ศ. 2000 : ยุทธศาสตร์โลกหลังสงครามเย็น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์  
มติชน, 2537.
- สุชาติ บำรุงสุข. "ทหารคิดอะไร 14 ตุลา - 6 ตุลา 19". วารสารมติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 16  
ฉบับที่ 843 15 ตุลาคม พ.ศ. 2539.
- สุชาติ บำรุงสุข. นานาชาติชนะด้วยคลังอาวุธสำรอง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันศึกษา  
ความมั่นคงและนานาชาติ, 2530.
- สุชาติ บำรุงสุข. "ยุทธศาสตร์ของเวียดนาม". วารสารเสนาธิปัตย์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 2  
พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2528.
- สุชาติ บำรุงสุข. สหรัฐอเมริกากับระบบทหารในประเทศไทย : ศึกษากรณีความช่วยเหลือ  
ด้านการทหารยุคหลังสงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1975-1980). กรุงเทพมหานคร :  
อมรินทร์การพิมพ์, 2525.
- สุชาติ บำรุงสุข. เอฟ-16 กับการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันศึกษาความมั่นคง  
และนานาชาติ, 2528.
- สุชาติ บำรุงสุข. "ไทยกับปัญหาแก้มพูชา : ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคงและต่างประเทศ  
ของไทย". วารสารเอเชียปริทัศน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2530.
- อรุณ ภาณุพงศ์. "ยุทธศาสตร์ทางการเมืองระหว่างประเทศของสหรัฐ". วารสารสราญรมย์  
ฉบับที่ระลึก 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2508.
- อุษณีย์ เกษมสันต์. "ในสถานการณ์โลก". วารสารเสนาธิปัตย์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 2  
พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2528.

## ภาษาอังกฤษ

- Chanda, Nayan. Brother Enemy : The War after the War. New York : Harevent Brance  
Joranovich Publishers,1986.
- Clough, Ralph N. East Asia and U.S. Security. Washington : Brookings,1975.
- Coulombis Theodore A and James H.Wolfe. Introduction to International Relations :  
Power and Justice. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall,1978.
- Darling, Frank C. Thailand and the United States. Washington D.C. : Public Affairs  
Press,1965.
- Duiker, William J. "Vietnam in 1985 : Searching for Solutions". Asian Survey. Vol.XXVI  
No. 1 January 1985.
- Fairbank, John K. "The New China and the America Connection". Foreign Affairs.  
Vol.51 No.1 October 1972.
- Gunavibulya, Napadol. "The Normalization of Relations between Thailand and the  
People's Republic of China". Suranrom 1985.
- Gurtov, Martin. China and Southeast Asia : The Politics of Survival. Baltimore : The John  
Hopkins University Press,1971.
- Hamrin, Carol Lee. China and the Challege of the Future : Changing Political Patterns.  
Colorado : Westview Press, 1990.
- Hinton, Harold C. Communist China in World Politics. Boston : Houghton Mifflin  
Company,1966.
- Kallgren, Joyce K. "China in 1979 : On Turning Thirty". Asian Survey. Vol.XX January  
1980.
- Kerdphol, Saiyud. The Struggle for Thailand : Counter-Insurgency 1965-1985. Bangkok :  
S.Research Center Co.,1987.
- Neuchterlein, Donald E. Thailand and the Struggle for Southeast Asia. New York : Cornell  
University Press,1965.
- Paribatra, Sukhumbrand. From Enmity To Alignment : Thailand's Evolving Relations  
with China. Institute of Security and International Studies Chulalongkorn  
University,1987.



Ramsay, Ansil. "Thailand 1979 : A Government in Trouble". Asian Survey. Vol.XX No.2  
February 1980.

Ray, Hemerr. China's Vietnam War. New Delhi : Radiant Publishers,1983.

Skinner, William G. The Chinese Society in Thailand : An Analytical History. New York :  
Cornell University Press,1975.

Snow, Edgar. Rea China Today. New York : Random House, 1962.

Tasker, Rodney. "A Cambodia Surfeit". Far Eastern Economic Review. 11 June 1987.

Taylor, Jay. China and Southeast Asia. New York : Praeger Publishers,1976.

Vander Kroef, Justus M. "The Indochina Tangle : The Elements of Conflict and  
Compromise". Asian Survey. Vol.XX No.5 May 1980.

V.V. Swaminathan. Problem of Peace and Security in Asia. New Delhi : Sterling  
Publishers Private Limited,1986.

ภาคผนวก

ทัศนะของ ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา องคมนตรี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเมื่อปีพ.ศ.2522-2533) เกี่ยวกับความร่วมมือของไทยกับจีน

ผู้เขียน (ถาม) : ปัญหาสัมพันธไมตรีที่เกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2522 เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ไทยและจีนมีความร่วมมือด้านความมั่นคงต่อกันใช่หรือไม่คะ?

ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ฯ (ตอบ) : มันไม่เชิงว่าจะทำให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคง แต่เป็นเหตุสำคัญที่ว่า ปัญหาสัมพันธไมตรีเกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ.2522 ไทยมองเห็นภาพจีน ซึ่งได้มีความสัมพันธ์มาตั้งแต่ปีพ.ศ.2518 จีนเป็นประเทศซึ่งเราจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และตลอดระยะเวลาระหว่างปีพ.ศ.2518-2522 จีนมีความจริงใจกับเราพอสมควรมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านความมั่นคงนี้ อดีตนายกรัฐมนตรีน.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ไปเจรจากับจีนแล้ว ในช่วงมีการเจริญความสัมพันธ์มิตรต่อกัน ในขณะนั้นทหารอเมริกันบางส่วนยังอยู่ในประเทศไทย ยังไม่ได้ถอนออกไปทั้งหมด แต่จีนก็บอกว่าเขาไม่คัดค้านถึงแม้ว่าทหารอเมริกันจะประจำการอยู่ต่อก็ไม่เป็นไร แต่ว่าการที่ทหารต่างชาติเข้ามาประเทศต่าง ๆ เขาก็ได้บทเรียนมาแล้ว ตอนที่เกาหลีเหนือถูกกองทัพอเมริกันโจมตีจนถอยร่นมาถึงแม่น้ำยาลูห์ จีนก็ส่งทหารจีนเข้าไปช่วยเกาหลีรบ จนกระทั่งตกลงกันได้และแบ่งแยกออกเป็นสองฝ่ายที่เส้นขนานที่ 38 ต่อมาช่วงระยะหนึ่งที่ทหารจีนยังคงอยู่ในเกาหลีเหนือ จีนมองว่าการที่มีทหารต่างชาติเข้าไปประจำการอยู่ ก็เกิดเหตุการณ์ระหองระแหงระหว่างทหารจีนกับประชาชนเกาหลีเหนือ จนรัฐบาลจีนเห็นว่าควรถอนออกมาเสียก่อนที่จะมีการคัดค้านใด ๆ ต่อไป ทหารต่างชาติที่มาอยู่ในประเทศใด ก็เปรียบเหมือนสิ่งแปลกปลอม (foreign body) ซึ่งจีนก็เห็นว่า ในที่สุดแล้วก็ต้องมีเวลาของมันเองที่จะต้องถอนออกมาเอง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ ก็ถามว่า ตอนนี้ยังมีทหารเวียดนามประจำการอยู่ในลาว จะดำเนินการอย่างไร? จีนก็กล่าวว่า ในที่สุดแล้วมันก็อยู่ไม่ได้ อยู่ยาวนานไม่ได้ จะต้องมีการณ์เกิดขึ้นโดยคนในประเทศนั้นจะรังเกียจ หรือมีการเรียกร้องให้ออกไป เราก็บอกว่า ทางกระทรวงต่างประเทศก็ต้องการรู้ว่า ถ้าเราอยู่เฉย ๆ แล้วทหารเวียดนามในลาวรุกเข้ามาประเทศเราแล้วจะทำอย่างไร? ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ ว่า เรื่องที่จีนบอกว่าจะต่อต้านการครองความเป็นเจ้า (hegemony) ของอภิมหาอำนาจ เช่นโซเวียตนั้น เราไม่เกี่ยวข้องเพราะเป็นปัญหาระดับโลก เราสนใจแต่ภูมิภาคตั้งเสียผิงหยุดนิ่งไปสักพัก แล้วตอบว่า "เราจะต่อต้าน" (We shall oppose) ผมจำตึงใจเพราะตอนนั้นผมดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ต่อมาในปีพ.ศ.2522 ทหารเวียดนามได้รุกโจมตีทัพพม่ามาถึงชายแดนไทย ผมมองภัยคอมมิวนิสต์คุกคามความมั่นคงของไทย จุดเดียว

\*ถอดจากเทปบันทึกเสียงคำให้สัมภาษณ์ของ ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา องคมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2540.

ที่ผมบอกต้องทำ คือ ประเทศของเราจะต้องพยายามทำทุกอย่างให้เขตแดน (border) ของเราไม่อยู่ติดกับเขตแดน (border) ของเวียดนามเป็นอันขาด เพราะเวียดนามเป็นประเทศที่ก้าวร้าวและชอบข่มขู่ นายกรัฐมนตรีพลเอก เกอียิ่งศักดิ์ฯ ได้ตกลงลับ ๆ ให้จีนส่งอาวุธผ่าน โดยขนมาทางเครื่องบิน ไปยังกัมพูชาให้รัฐบาลของนายพอลพต ที่แรกแค่เป็นทางผ่าน ตอนจะเกิดสงครามจีนก็รีบส่งอาวุธเข้าไป มีคลังอาวุธใหญ่ใกล้ ๆ กรุงพนมเปญ ที่มีอาวุธหนัก อาวุธต่อสู้รถถัง มีทั้งปดอ และกระสุนปืนอีกมากมาย เวียดนามรุกรานและตีกรุงพนมเปญเข้ามาเร็วมาก วันที่ 25 ธันวาคม 2521 และวันที่ 7 มกราคม 2522 ก็สามารถตีกรุงพนมเปญแตกและสามารถยึดคลังอาวุธได้ แต่วันที่ 6 มกราคม 2522 จีนก็ส่งเครื่องบินจีนไปปรับสมเด็จพระนโรดมสีหนุออกไปยังกรุงปักกิ่ง สมเด็จพระนโรดมสีหนุบอกผมภายหลังว่าคนที่มาส่งนั้นเป็นคนหน้าตาใจดี เคยรู้จักในนามอื่น (ชื่อสโลซาน) ไม่นึกเลยว่าจะเป็นพอลพต มารู้ว่าเป็นพอลพตภายหลัง พอลพตเป็นครู หน้าตาจิตใจ ทำทางบุคลิกดี น่านับถือ กษัตริย์สีหนุบอกว่าพอลพต, เขียว สมพร และ เอียงซารี เป็นนักเรียนทุนหลวงไปเรียนฝรั่งเศสซึ่งหวังว่าจะนำแนวความคิดความรู้ใหม่ ๆ มาปรับปรุงประเทศ แต่กลับนำการปฏิวัติฝรั่งเศส (French Revolution) มาทำการรัฐประหารในประเทศของตนเอง ซึ่งก็ไม่นึกเลยว่าจะเป็นแบบนี้ ผมอาจพูดรวม ๆ ได้ว่า จีนนั้นเป็นประเทศที่จริงใจ มีคนดีอยู่มาก ยุทธศาสตร์เขากว้าง ผมได้พบกับเติ้งเสี่ยวผิงหลายครั้ง ในขณะที่เป็นหัวหน้าคณะไปเยือนจีนและอีกหลายครั้งที่ไปร่วมกับคณะของนายกรัฐมนตรี เช่น พลเอก เกอียิ่งศักดิ์ฯ พลเอก เปรมฯ พลเอก ชชาติชายฯ ผมรู้สึกว่าได้พบกับเติ้งเสี่ยวผิงมีความคิดลึกซึ้ง มองการณ์ไกลไม่ใช่ไกล 5-10 ปี แต่ไกลถึง 40-50 ปี ผมได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างจากเติ้งเสี่ยวผิง ในเรื่องต่าง ๆ ที่คุยกัน และผมก็มั่นใจว่าจีนไม่มีอะไรกับเราแน่ เพราะเขาได้ให้สัญญาแก่นายกรัฐมนตรีม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ ว่าจะไม่มีการรุกรานไทย ตอนนั้นม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ ก็ล้อเล่นกับเติ้งเสี่ยวผิงว่าช่วยทำลોકเก็ตห้อยคอเพื่อยืนยันว่าจะไม่รุกรานเรา จะได้ให้เด็กไทยไว้คล้องคอ เขาหัวเราะและว่าจีนจะไม่มีทางรุกรานไทย และจีนก็ไม่ใช่ประเทศที่แสวงหาความเป็นเจ้าด้วย ผมเชื่อว่า ตอนที่ผมเป็นเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ จากข่าวกรองก็มีคอมมิวนิสต์ของเราไปฝึกในจีนและของจีนก็เข้ามาในไทยด้วยผ่านเข้าไปในลาวและเวียดนามก็มี ผมก็คิดว่าประเทศไทยอาจจะเป่าหมายต่อไป (next target) ของจีนก็ได้ ขณะที่ผมเป็นเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผมก็วุ่นกับเรื่องความมั่นคง ผมไปบรรยายที่วปอ.หลายปีติดต่อกันประเด็น (subject) ที่เขาให้บรรยายเกี่ยวกับเรื่องจีน ผมก็บรรยายว่าจีนเป็นภัยต่อความมั่นคงของเราที่ควรสนใจเป็นพิเศษ ผมมาเปลี่ยนใจเมื่อปีพ.ศ.2518 ตอนผมได้มีโอกาสเข้าไปเยือนจีนกับคณะของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ มันไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิด มันผิดพลาดเยอะ ผมเลยเปลี่ยนคำบรรยายใหม่หมด เพราะทัศนคติเดิมของผมมันผิดพลาดไปหมด เพราะเราไปรับจากข่าวกรองมาหลายอย่างผนวกกันเข้า ผมคิดว่าหากเราจะพูดถึงเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงแล้ว เราต้องรู้วัตถุ

ประสงค์ของชาติของแต่ละประเทศเสียก่อนว่าวัตถุประสงค์ของชาติจีนของเวียดนามนั้นเข้ากันไม่ได้ คือ จีนต้องการให้เวียดนามสามารถขับไล่ฝรั่งเศสออกไปเพื่อจะรวมเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ให้เป็นประเทศเดียวให้ได้แค่นั้น แต่ไม่ได้ต้องการให้เวียดนามไปครองภูมิภาคอินโดจีนทั้งหมด ประวัติศาสตร์ดั้งเดิมของเวียดนามรบกับจีนมาตลอด ต่างฝ่ายต่างไม่ไว้ใจกัน ฉะนั้นเราจับจุดนี้ก่อน เรื่องที่สอง คือ จีนกับโซเวียตในขณะนั้นมีเรื่องขัดแย้งกันรุนแรงพอสมควร คือ หลังจากครุฟชอฟขึ้นมาอำนาจ ฉะนั้นในด้านความมั่นคงเราจะต้องเรียนรู้ถึงศัตรูที่แท้จริงเสียก่อนว่าเป็นใคร และ ศัตรูของศัตรู คือ เพื่อนของเรา ในเวลานั้นเพื่อนเก่าสหรัฐอเมริกา ก็ถอนทหารออกไปแล้ว เขาเรียกว่า อเมริกันเป็นโรค Vietnam Syndrome ขณะที่เราร่วมรบในเวียดนาม อเมริกา ก็ส่งคิสซิงเจอร์ไปจีน ต่อมา尼克สันก็ไปจีนในปีพ.ศ.2515 มีแถลงการณ์ร่วมเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ตามปกติกับจีน ประเทศไทยสถาปนาความสัมพันธ์กับจีนในปีพ.ศ.2518 ซึ่งในแถลงการณ์มีว่า เรายอมรับว่า จีนมีเพียงจีนเดียว คือ สาธารณรัฐประชาชนจีนเท่านั้น ฉะนั้นในการคบกับจีนต่อไป เราต้องจริงใจต่อเขาด้วย เราจะทำอะไรก็ตาม จะเป็นนักการเมือง เป็นนักการทูตทุกอย่างก็ตาม จะพูดภาษาอังกฤษขอดเยี่ยมอย่างไรก็ตาม มันอยู่ที่หลักการของแต่ละบุคคลว่าเขาเชื่อถือหรือไม่ ไม่ใช่ไปพูดชักแม่น้ำทั้งห้า แต่จับประเด็นไม่ได้ เชื่อไม่ได้ เพราะฉะนั้นประการแรก เราต้องแสดงความจริงใจ เพราะถ้าเราจริงใจ เขาก็จะจริงใจด้วย นี่คือหลักการของความจริงใจของผม มาตอนหลังเกิดเหตุการณ์ปีพ.ศ.2522 เราก็มองเห็นว่า เวียดนามมาขู่เรา โดยบอกว่าความมั่นคงของเรา ไม่มีประเทศใดให้ความคุ้มครองไทยได้ ตอนนั้นมันผิดแล้ว เราอยู่กับอาเซียนแล้ว อาเซียนบางประเทศก็ไม่ค่อยชอบจีนนัก ประเทศ ASEAN มีเป้าหมาย (objective) ที่คล้ายคลึงกันที่ไม่ต้องการให้เวียดนามเข้าไปครองอำนาจอยู่ในประเทศลาวหรือเขมร เมื่อรัฐมนตรีเหงียนโก๊ธักของเวียดนามมาเจรจากับผมว่า อย่าไปยุ่งกับจีนเลย มีเพียงเขา (เวียดนาม) ประเทศเดียวเท่านั้นที่จะประกันความมั่นคงให้เราได้ ผมย้อนถามนายเหงียนโก๊ธักว่า คนเวียดนามรบเก่งใช่ไหม? แต่ประชาชนเวียดนามมี 50-60 ล้านคน จะไปสู้ประชาชนจำนวน 900 -1,000 ล้านคนได้หรือ? คุณยอมสู้ไม่ไหวหรอก นายเหงียนโก๊ธักหัวเราะชอบใจและบอก O.K. เราตกลงกันไม่ได้ แต่ผมก็บอกว่า มีอย่างเดียวคือสันติภาพ เพราะฉะนั้นเรา (ไทย) จะไม่อยู่ข้างคุณ (เวียดนาม) ตกลงนายเหงียนโก๊ธักบอกว่า จะไม่รุกรานเรา แต่ในระหว่างที่นายเหงียนโก๊ธักเดินทางได้ให้ทหารบุเข้ามาไทยที่หมู่บ้านโนนหมากมูน เรื่องนี้ผมถึงได้ประณามเวียดนามทางวิทยุและทีวี และถือเป็นโอกาสดีที่เราจะนำพวกอาเซียนทั้งหมดมาอยู่ข้างเราและค่อยสร้างความเชื่อมั่น (convince) กับอาเซียน รวมทั้งประเทศตะวันตก เพราะมันต้องตีเหล็กร้อน ๆ ถึงจะตีได้ ผมเรียนมาทาง metallurgy ยิ่งตีมันจะยิ่งแข็งใช่ไหม? มันจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยที่มันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชาติเรา ขณะนั้น ผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศกับพลเอก เปรม ติณสูลานนท์



ทหารไปคุมคอยดูแล ท่านต้องการเล่นวงดนตรีก็ให้ท่าน เพราะท่านทรงชอบร้องเพลง ท่านอยู่ที่ประเทศไทยก่อนที่จะเดินทางไปจีน แต่กว่าจะสร้าง ความมั่นใจ (convince) กับจีนถึงการต้องเปลี่ยนเป็นรัฐบาลผสมสามฝ่าย ต้องใช้เวลาในการเจรจามาก เพราะตอนนั้น จีนยังไม่แน่ใจนัก ผมไปพบสมเด็จพระนโรดมสีหนุบอกว่าซอนซานก็มาแล้วรวมกับพอลพตเป็นสองฝ่าย และท่านก็มารวมเป็นเขมรสามฝ่าย ซึ่งกว่าจะรวมได้ไม่ใช่ของง่ายเลย ผมไปพูดกับรัฐมนตรีต่างประเทศจีน นายหวังหวาใช้เวลา 10 ชั่วโมงครึ่ง ในรถไฟไปกลับเงินตู ตกลงกันไม่ได้ ไปพูดกับจ้าวจื่อหยาง นายกรัฐมนตรีจีน ซึ่ง นายจ้าวจื่อหยางก็ตอบอะไรผมไม่ได้ จนต้องไปพบท่านเติ้งเสี่ยวผิง ผมบอกท่านเติ้งเสี่ยวผิง ท่านก็บอกว่า การร่วมต้องดูว่ารวมเพื่อทำอะไร การร่วมสามฝ่ายนั้นจะต้องร่วมในหลักการ ไม่ใช่ลักแต่กล่าวว่าจะร่วม เพราะฉะนั้น ข้อที่ตกลงว่าจะร่วมกัน แต่ข้อตกลงนี้มันเกิดขึ้นยาก อย่างเขา (เติ้งเสี่ยวผิง) เคยร่วมกับก๊กมินตั๋งและเจียงไคเช็คและจีนคอมมิวนิสต์รบกับญี่ปุ่น และตอนหลังเติ้งเสี่ยวผิงได้บอกว่าคุณคิดเห็นแต่ละฝ่ายไม่ตรงกันก็ร่วมกันไม่ได้ แต่ผมว่าสมควรต้องร่วม เพราะจะได้ชนะทางการเมืองเด็ดขาด และท่านเติ้งเสี่ยวผิงมีประสบการณ์ (experience) ในด้านนี้ และคนของเติ้งเสี่ยวผิงมีพร้อมอยู่แล้ว ผมขอให้ท่านส่งผู้เชี่ยวชาญของท่านร่วมกับคนของผม ร่างดูว่าจะร่วมกันอย่างไร ตอนนั้นผมไม่รู้ว่าท่านคิดอย่างไร อาจจะคิดในใจว่าจะเชื่อมั่น (convince) ผมก็ได้ แต่ต้องไปพูดกับพอลพตกับเขมรแดงให้เขามาร่วมอย่างแท้จริง (actually) เป็นตัวของตัวเอง ผมกลับมาผมยังหน้าเศร้าเลยว่า ผมทำไม่สำเร็จ ตอนหลังสองเดือนต่อมาก็สำเร็จ ผมมีข้อคิดเห็นว่าการที่เราเป็นอาเซียนนี้ เราจะดีเด่นในอาเซียนประเทศเดียวเป็นไปไม่ได้ เครดิตต่าง ๆ ที่เราจะทำนี้ เราควรจะนำเงื่อนไขมาแชร์กับเพื่อนของเรา การประชุมก่อตั้งรัฐบาลสามฝ่าย จีกระทำที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ส่วนประเทศที่แชร์กับเรามากที่สุดคือ สิงคโปร์ ฮ่องกง ไต้หวัน ทูตทรัพย์ เราหวังว่าเขมรต่อไปจะเป็นเขมรประชาธิปไตยไม่ใช่เขมรแดง แต่การที่เราจะสร้างเขมรขึ้นมาใหม่ เราต้องอาศัยซอนซาน สมเด็จพระนโรดมสีหนุสร้างใหม่ แต่อาวุธตอนนั้นจะไม่ได้จากที่ไหน สหรัฐอเมริกาก็ไม่ยอมช่วยอาวุธ แม้แต่จะช่วยทางด้านจิตใจ (morale) ก็ยังไม่ยอมช่วยเท่าไรนัก จนผมไปพูดกับผู้แทนสหภาพรัฐนายสตีฟ ไชลาส ประธานกรรมาธิการ ผู้แทนต่างประเทศ เขาก็ช่วยทางมนุษยธรรม ทางเสื้อผ้า อาหาร แต่ว่าที่ช่วยกันจริง ๆ มีเรากับสิงคโปร์ เท่านั้น ต่อมา นายเหียงนโธ๊คเชิญผมไปไซ่ง่อน แต่ผมไม่ไปและผมยื่นข้อแม้แก่นายเหียงนโธ๊คว่า ผมจะไปกรุงฮานอยต่อเมื่อเวียดนามถอยออกไปจากไทย 30 กม. นายเหียงนโธ๊ค บอกเป็นเงื่อนไขล่วงหน้า (Pre-condition) ผมก็เลยไม่ได้ไป ผมไปช่วงที่เวียดนามถอนทหารออกไปแล้ว แต่ตรวจลอบไม่ได้ว่าอาจจะถอนหมดหรือไม่ ในปีพ.ศ.2532 สมัยพลเอกชาติชายฯ ผมก็ไป ทหารเวียดนามถอนไปเกือบหมด ตอนนั้นทหารของฮุนเซนเข้ามารับช่วงแทนที่ทหารเวียดนามที่ชายแดนไทย ผมก็ไปติดกับเวียดนาม การที่เรามาพูดถึงคำว่า ความร่วมมือในปีพ.ศ.2522 มีข้อตกลง

ระหว่างกันหรือไม่นั้นและช่วยเหลือกันอย่างไร ผมว่ามันเป็นการช่วยกันโดยไม่มีเจตนา มีความผูกพันไม่ใช่ความมั่นคง ผมคิดว่า เมื่อเราไปแค่นี้เราไม่ควรจะมีข้อตกลงใด ๆ ทั้งสิ้น คือ จีนเขาอยู่ข้างเราและเราอยู่ข้างเขาในวัตถุประสงค์ที่เรามีเหมือนกัน ร่วมปรึกษา มีความจริงใจ แต่ทุกครั้งผมจะบอกให้เขาทราบว่า ผมจะทำอะไร เขาก็เชื่อเรา เขายอมไม่ยอมให้เราตกเป็นฝ่ายเสียหายได้ หากเวียดนามบุกเข้ามาในไทย ผมเชื่อในเรื่องนี้ เราไม่ต้องมีข้อตกลงความมั่นคงอะไรกับจีน เช่น การที่ครั้งหนึ่งเวียดนามมายึดอยู่ชายแดนเราด้านอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ทหารของเราพยายามยิงเขาเพื่อขับออกไปให้พ้นเขตไทย ทหารเวียดนามอยู่บนเขาสูงยอมได้เปรียบทหารไทย ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การนำของพลเอก อิศระพงศ์ หนูนุกัถิ ซึ่งเป็นแม่ทัพภาคที่ 2 ผมต้องขึ้นเฮลิคอปเตอร์ไปดูเอง ต่อมา ผมจึงเดินทางไปที่สิงคโปร์แจ้งสื่อมวลชนที่มาสัมภาษณ์ว่า ผมรู้แล้วว่าเวียดนามเข้ามาทางไหน มายึดตรงไหนบ้าง สื่อมวลชนของสิงคโปร์ช่วยกระจายเสียงไปทั่วโลก เมื่อเวียดนามเล่นมาเราจึงต้องเล่นกลับ เราสู้เขาได้เพราะเครื่องมือเรามี เราเอาความจริงเป็นที่ตั้ง เรามีคนช่วย ตอนนั้นไซเวียตกับยูโกสลาเวียไม่ค่อยถูกกัน ยูโกสลาเวียเข้าทางยุโรป เราไปพบเขาก็ไม่มีอะไรมาก แต่มันทำให้มีผลกดดัน (pressure) กับเวียดนามมาก เลยต้องรีบถอนทหารออกไปนี้แหละมันไม่ใช่เรื่องความตกลงด้านความมั่นคงอะไร เราต้องเล่นลูกให้ถูกจังหวะว่าเราจะตีโค้งลูกไหน ถ้าเราตีโค้งไม่ถูกหลัก บางทีก็ไม่เข้าเขา

ผู้เขียน (ถาม) : จากเหตุการณ์ในครั้งนั้น (2522) ฝ่ายไทยสูญเสียทหารและทรัพย์สินเป็นจำนวนมากมายเพียงใดบ้างคะ?

ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ฯ (ตอบ) : ทรัพย์สินเสียหายเยอะ แต่ทหารไม่สูญเสียเท่าไรหรอก เพราะผมบอกทหารว่า อย่าให้ทหารของเราไปยุ่งเกี่ยวกับการรบเลย เพราะถ้าจะไปรวมจริง ๆ ผมไม่อยากจะเป็นอย่าง secret war ในลาว มันไม่ดี เราเข้าไปเล็กอาจจะกลายเป็นใหญ่ หมายความว่า เราจะต้องไม่เข้าร่วมในกัมพูชา แม้แต่กระเบียดนิ้วเดียวก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราไม่มีสูญเสีย จะมีสูญเสียก็ที่รบกันที่โนนหมากมุ่น หรือแม้แต่ที่ยิงตายกันไปเพราะลูกกระเบิดก็ไม่มากนัก คิดว่าจำนวนร้อยเท่านั้น ไม่มากเท่าไร พวกอยู่ชายแดนรบกันไปรบกันมา ผมคิดว่าที่โนนหมากมุ่น ฝ่ายเวียดนามตายไปตั้งเยอะ ของเราไม่เท่าไร ประมาณ 100 คน ผมว่าไม่ถึงนะ จำนวนไม่มากเกินไป ไม่เหมือนกับที่เรารบในลาว (secret war) เรามีความร่วมมือระหว่างทหารเรากับทหารจีน พูดได้ว่ามีความใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยน มีการปรึกษา และมีการส่งอาวุธจากจีนที่ผมเคยเล่าให้ฟัง เช่น ซื้อเรือจากจีน และก็เราได้อาวุธบางส่วน เช่น รถถัง ที่ไปซื้อเขาก็มีรถยนต์ยนต์และอื่น ๆ แต่ผมไม่ทราบว่ามิอะไรบ้าง แต่เป็นจำนวนน้อยมาก จะเป็นเรือเสียมากกว่า และก็เครื่องบินของเขาไม่ทันสมัย เราอาจซื้อจากเขาบ้าง บางอย่างผมไม่ทราบเพราะเป็นเรื่อง



ของกลาโหม แต่ว่าในการดำเนินการจัดการแบ่งสรรที่จะให้อาหารทหารให้เขมรฝ่ายต่าง ๆ กรรมการฝ่ายทหาร เรียกว่าเป็นการบริหารร่วมกัน (executive) เราก็มีของเรา อาจจะมีมาเลเซียอยู่บ้าง บางส่วน จีนก็ช่วยเหลือ เราอยากให้กระจายเป็นความช่วยเหลือแบบที่เรียกว่า international มากกว่า ไม่ใช่ของไทยเท่านั้น แต่เป็นของอาเซียนร่วมกัน และชาติอื่น ๆ ที่ต้องมีส่วนด้วย

ผู้เขียน (ถาม) : ในขณะที่นั้น ฯพณฯ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ดังนั้น ใคร่กราบเรียนถาม ฯพณฯ ว่า ฯพณฯ มีทัศนะอย่างไรต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยและจีนนี้คะ?

ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ฯ (ตอบ) : ผมว่าเราอย่าไปพูดเฉพาะว่าเป็นความจำเป็น และถูกต้องเลย ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงระหว่างไทยและจีนนี้ เกิดมาโดยธรรมชาติของสถานการณ์มากกว่า มันบังคับให้สิ่งที่ดีเหมือนว่าเป็นความร่วมมือกันอย่างจริงจัง แต่ความจริงแล้วเป็นการที่แต่ละฝ่ายต่างเห็นใจและเข้าใจซึ่งกันและกันมากกว่า ความเข้าใจและเห็นใจซึ่งกันและกันนี้ คือการแลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวาง และก็เห็นความจริงใจต่อกันว่าไม่ปิดบังซึ่งกันและกัน ความร่วมมือเช่นนี้มันจะลึกซึ้งมากกว่าความร่วมมือด้านความมั่นคงมากนัก เพราะฉะนั้น เรื่องนี้จึงเป็นสิ่งที่ถูกต้องและจำเป็นสำหรับประเทศไทยในขณะที่เราต้องต่อสู้กับฝ่ายเวียดนาม ซึ่งสนับสนุนโดยโซเวียตเท่านั้น ตอนหลังด้านความมั่นคงก็ตอบสนองผลประโยชน์เราในด้านความมั่นคงของเราเองนะไม่ใช่ความมั่นคงของใคร กล่าวได้ว่า ไทยเป็นประเทศที่มีความใกล้ชิดกับจีนที่สุดในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน แต่สำหรับที่ผมตอบว่ามันมาโดยธรรมชาติของมัน ไม่ใช่มาโดยข้อตกลงใด ๆ บางคนอาจมีข้อตกลงกัน อย่างเวียดนามมีข้อตกลงสัญญามิตรภาพกับโซเวียตว่า หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถูกรุกรานจากฝ่ายอื่น แบบนี้เราไม่มี เราไม่มีข้อตกลงใด ๆ แต่ความที่เราเห็นใจ เข้าใจซึ่งกันและกัน เราเชื่อใจกัน ข้อตกลงจะมีแค่ไหนเพียงใดก็ตาม มันอยู่ที่ความมั่นคงเพียงตกลงกันเป็นกระดาษหรือหลักการก็แล้วแต่ แต่พอถึงขั้นจริงแล้วผลประโยชน์ของชาติเป็นสิ่งสำคัญ อย่างบอสเนีย นาโต้ก็มีข้อสัญญา แต่จะรวบรวมให้เป็นจุดเดียวกัน สิ่งแรกคือต้องพยายามไปหาพันธมิตร (Alliance) เพราะพันธมิตร (Alliance) เป็นเรื่องสำคัญมากกว่าที่จะเอาเรื่องความมั่นคงเป็นหลัก ความตกลงใด ๆ ก็ตาม หากเกิดขึ้นมาโดยไม่มีส่วนกระทบกับเรา ผลประโยชน์ของเรา เราจะไปร่วมกับเขาไม่ได้ เพราะฉะนั้น ผมว่าเราไม่มีข้อตกลงกับใครเสียเลยยังดีกว่า เพราะการที่เรามีพันธมิตรในด้านการทหารกับใครนี่ไม่เป็นผลดี ถ้าเป็นสมัยก่อนมันจะเป็น military bloc เป็น economic ก็แบบ economic association มากกว่า ไม่ใช่เป็น Bloc ที่จะกันคนอื่นออกไป ถ้าเรากันเขาได้ คนอื่นก็จะมากันเราได้เช่นกัน เราต้องเปิดกว้าง

ผู้เขียน (ถาม) : นอกจากจีนจะเห็นใจเราแล้ว ๗ พรรค คิดว่าจีนจะเข้ามาสร้างบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเราด้วยหรือไม่?

๗ พรรค พลอากาศเอก สิทธิ ๗ (ตอบ) : เขาอาศัยเราเป็นตัวเชื่อม เพราะเขาไว้ใจเรา อย่างตอนที่ผมไปฉลอง 30 ปีที่ Bundung Conference ที่บ้านดุงปีพ.ศ. 2528 ผมมีนายอู่เสวียเขียนไปด้วย ทางเต็งเสี่ยวผิงและผู้ใหญ่จีนบอกผมขอให้ไทยช่วยพูดให้อินโดนีเซียมามีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนด้วย แต่อินโดนีเซียยังไม่ตกลง เพราะเขายังฝังใจที่จีนช่วยคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย โดยส่งอาวุธมาทางเรือ แต่เต็งเสี่ยวผิงบอกว่าไม่จริง จีนไม่ได้เอาคนมาหรือไปเอาอาวุธไปฆ่าคนตายที่สนามบินที่มีคนตายไปเป็นแสน ๆ คน ผมได้พยายามไปตั้งอินโดนีเซีย โดยชูฮาร์โตบอกกับผมว่า ไปบอกจีนให้ประกาศมาก่อนว่า จีนจะมีความสัมพันธ์กับอินโดนีเซีย โดยให้ประกาศว่า จีนจะไม่สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย ซึ่งตอนนั้นจีนบอกว่าทำไม่ได้ ให้ประกาศแบบนั้นไม่ได้ เพราะจีนกำลังแข่งกับโซเวียตอยู่ หากทำอย่างนั้นพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งจีนกำลังสนับสนุนอยู่จะหนีไปหาโซเวียตหมด จีนเลยทำอย่างนั้นไม่ได้ แต่โดยพฤตินัยหรือพฤติกรรมต่าง ๆ จีนจะไม่ทำอย่างนั้น แต่จะให้ประกาศเลยมันคล้าย ๆ กับตัดสิทธิ์ตัวเองจึงทำไม่ได้ จนกระทั่งตอนหลังเวลานี้จีนถึงเห็นขั้นที่จะต้องตัด จีนถึงได้ประกาศ ตอนนั้นผมพาอู่เสวียเขียนไปพบชูฮาร์โต ซึ่งชูฮาร์โตไม่ได้ว่าอะไรแต่จะขอนัดพบในวันหลัง อู่เสวียเขียนก็เลยกลับและไม่ได้รับข่าวซึ่งชูฮาร์โตขอนัดในวันนั้น การจะทำอะไรต้องเป็นขั้นตอน กลั่นกรองไว้ก่อน หากอู่เสวียเขียนอยู่เฉย ๆ ไปบอกว่าตกลงกันแล้วย่อมเป็นไปไม่ได้ ตอนนั้นเรื่องจักรวรรดินิยมมันแรง มันเพิ่งจะเบาบางตอนที่โซเวียตเริ่มแตกสลาย จีนเลยไม่สนใจแล้ว ผมไปที่บรูไน ๆ บอกว่า เวลานี้ยังสบายอยู่ หากมีประชุมกับจีนกับพวกอาเซียนบรูไนก็จะไป ส่วนสิงคโปร์เป็นประเทศเล็ก ไปมาหาสู่กับจีนด้วย แต่สิงคโปร์บอกว่าจะประกาศต่อเมื่ออินโดนีเซียประกาศ เพราะฉะนั้น ผมจึงมีส่วนในการปูทางพวกนี้เข้าหากัน มีส่วนในการที่ไปแก้ข้อขัดแย้งระหว่างกัน ผมพยายามตลอด อย่างข้อตกลงเขมรสามฝ่ายตกลงกันได้แล้วแทนที่จะมาลงนามในกรุงเทพมหานคร ผมให้ไปประชุมกันที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประกาศพร้อมกันที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ผมไม่เอาเบริบบ เพื่อให้อาเซียนรู้ว่าเราทำร่วมกัน จริงอยู่เรารู้ผลประโยชน์ฝ่ายไทยได้มากกว่า แม้กระทั่งในการเจรจาที่จะมีการตกลงภายหลังมีการถอนทหารออกไป อินโดนีเซียต้องการจะมีชื่อเสียง เพราะจะเป็นผู้นำ Non-align ต่อไป จึงต้องการให้ประเทศของตนสำคัญ การประชุมที่กรุงจาการ์ตา (JIM 1) ผมจึงขอให้รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซียนายอาลี อาลาดีส เป็นผู้แทนของกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN INTERLOCUTOR) ให้ไปติดต่อกับเวียดนาม เพราะสองประเทศนี้เห็นใจกัน เพราะได้รับเอกราชในลักษณะเดียวกัน คือ เวียดนามต่อต้านพวกฝรั่งเศส ส่วนอินโดนีเซียต่อต้านพวกดัช (Dutch) จึงมีความละม้ายคล้ายคลึงกันในด้านความเห็นระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้น เขาไปเราก็ไป แต่

เราจะไม่ดึงมาประเทศไทย แต่มาสมัยพลเอกชาติชายฯ ได้มาเปลี่ยนตรงนี้ทันทีว่าจะให้เงินไปตกลงที่กรุงเทพฯ บ้าง ให้ไปญี่ปุ่นบ้าง ยุโรปหมด อาเซียนเลยสงสัยว่าเราไปเชิญสุนเซนมาร่วมด้วยทำไม ความจริงถ้าพลเอกเปรมฯ เป็นนายกรัฐมนตรีต่ออีกปี การเจรจาตกลงปัญหาแกมพูชาก็คงจะสำเร็จได้

**ผู้เขียน (ถาม) :** ไม่ทราบ ว่า ๗พณฯ ได้เดินทางไปเยือนจีนทั้งโดยตำแหน่งและโดยส่วนตัว บ่อยครั้งเพียงใดคะ?

**๗พณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ๗ (ตอบ) :** ผมไปเยือนจีนไม่ต่ำกว่า 20 ครั้ง ตลอดเวลา 22 ปีของความสัมพันธ์ ปีหนึ่งผมไป 1-2 ครั้ง ตั้งแต่ผมออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี เขาเชิญมาเป็นส่วนตัวในฐานะเพื่อนเก่าแก่ของเขาทุกปีเว้นปี อย่างปีที่แล้วไม่ได้ไป ปีก่อนปีที่แล้วผมไป ก่อนปีที่แล้วฉลอง 20 ปีของความสัมพันธ์ไทย-จีน ผมก็ไป ไปด้วยตัวเองก็มี ไปพร้อมนายกฯ ก็มี ตั้งแต่สมัยพลเอกเกรียงศักดิ์ฯ พลเอกเปรมฯ เป็นนายกฯ ผมไปทุกครั้ง พลเอกชาติชายฯ ไปผมไป

**ผู้เขียน (ถาม) :** หมายความว่าตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ.2522 ๗พณฯ เดินทางตลอดไหมคะ?

**๗พณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ๗ (ตอบ) :** ผมไปคราวนี้ นายกฯ หลีเมิ่งของจีนต้อนรับเราเชิญ 9 คนนะ ครอบครัวผมและภรรยา ผมเลยเอาอดีตปลัดกระทรวงฯ คุณวิทยา เวชชาชีวะ ได้ไปพบกับเจียงฉีฉิน รัฐมนตรีต่างประเทศ และรองนายกรัฐมนตรีต่างประเทศนายอู๋เลี่ยวเซียน เพื่อนผมที่อยู่โรงพยาบาลยังออกมาต้อนรับมาเลี้ยงข้าวผมขณะยังป่วยอยู่ ผมไปที่ไหนได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นตลอด ที่ปักกิ่งต้อนรับผมดีกว่าตอนผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเสียอีก เขาถือว่าผมเป็นคนจริงจัง เป็นเพื่อนของจีน

**ผู้เขียน (ถาม) :** ๗พณฯ คิดอย่างไรคะ ถ้าจีนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและยังเป็นมหาอำนาจทางทหารด้วย จะกระทบต่อประเทศเรามากน้อยเพียงใดหรือไม่คะ?

**๗พณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ๗ (ตอบ) :** มันเป็นเรื่องของอนาคตนะ ผมพูดแล้วในการบรรยาย คือเราอย่าไปคิด เศรษฐกิจจีนนี้เขาจะใหญ่ มันจะทวีขึ้นเรื่อย ๆ (double double) ขึ้นไปเรื่อย ๆ ปี พ.ศ.2020 จีนเกือบจะเป็นหนึ่งในโลก แต่จีนได้ชี้แจงตอนที่ผมไปพูดคุยกับเขาที่ผ่านมา โดยกล่าวว่าจีนจะเป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่ แต่ทางด้านทหารจีนก็บอกว่าจีนไม่เคยคิดจะไปรุกรานใคร และผมคิดว่าจีน ขณะนี้ได้เปลี่ยนไปเยอะ กล่าวคือเศรษฐกิจกับเราไม่มีปัญหา เขาจะไม่ใช้เศรษฐกิจทำให้ประเทศในเอเชียเดือดร้อน เขาจะไม่ลดค่าเงินหยวน และยังได้ช่วยประเทศ 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐผ่านกองทุนไอเอ็มเอฟด้วย ผมคิดว่าประเทศของเราคงไม่กระทบ แต่

สหรัฐอเมริกาก็ไม่แน่ ยังดูแข็งอยู่เพราะสหรัฐอเมริกาคือประเทศใหญ่ แล้วประเทศเล็กอื่น ๆ ไດ ซึ่งประสบปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งไม่เกี่ยวกับเขาแล้ว เขาก็จะมองข้ามไป คนรุ่นใหม่ของอเมริกันไม่รู้จักประเทศไทยว่า เคยเป็นเพื่อนกันและพวกเราเห็นว่า อเมริกาคควรจะช่วยเหลือเราด้วยในฐานะเป็นเพื่อนร่วมรบกับเขามา การเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกามีแต่การแข่งขัน นายโธมัส มุงโจมดีดีตลาดอังกฤษจนทรุด แต่ยุโรปก็สามารถรวมตัวกันได้เป็นสหภาพยุโรป (EU) ถ้าเราเอเชียรวมกันได้บ้าง โดยมีญี่ปุ่นเป็นประเทศนำโดยร่วมกันกอบกู้แข่งความดีไม่ใช่แข่งกันเองจนพังไปด้วยกัน คนเอเชียเห็นว่าเพื่อนต้องช่วยกัน ผมเรียนจากสหรัฐอเมริกาก็จริง แต่คนอเมริกันบางคนไม่ค่อยรู้ประวัติศาสตร์นัก เพื่อนอเมริกันของผมก็มีแต่ปีหนึ่งจะติดต่อเขียนจดหมายมาหาสักครั้งในวันปีใหม่ชื่อ George Shultz เป็นรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศที่สนิทมากที่สุด และยังติดต่อกันอยู่

ผู้เขียน (ถาม) : ทำไมเราไม่ร่วมมือกับจีนตั้งแต่แรกคะ พอเกิดกรณีโนนหมากมูนในปี พ.ศ.2523 จึงได้ตัดสินใจร่วมมือกับจีนอย่างจริงจัง?

ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ฯ (ตอบ) : ไม่ เราร่วมมือกับจีนเพราะเราเห็นว่าสมควร มีอยู่ครั้งหนึ่ง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เห็นว่า จีนเป็นประเทศใหญ่ เราหนีจีนไม่ได้ เพราะลูกหลานเราก็เป็นจีน เขาก็จริงใจ (sincere) กับเรา เราหนีจีนไม่ได้ และตลาดจีนก็ใหญ่ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เราจึงควรจะร่วมมือกับจีนให้จีนมีส่วนมาร่วมลงทุนกับเรา เป็นข้อที่ยั่งยืนที่สุดดีกว่าจะไปแข่งกับจีน เราไปช่วยจีนและให้จีนช่วยเรา ผมว่าจะดีกว่าที่จะไปกีดกันจีน แต่จะเน้นหนักเพียงไหนต้องแล้วแต่รัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ หากมาประเดี๋ยวประด๋าว มาฉกฉวยโอกาส ก็ไม่สมควร ธุรกิจไทยเช่น ซีพี ก็ไปลงทุนทุกแห่งในจีนแล้ว ดูมันคงดี

ผู้เขียน (ถาม) : มีข้อสงสัยอยู่กรณีหนึ่งว่า เพราะเหตุใดหากเป็นเรื่องที่จะติดต่อกับจีน ดูเหมือนว่าจะเป็นความลับ ไม่เหมือนกับติดต่อกับสหรัฐอเมริกาหรือยุโรป ทั้ง ๆ ที่จีนก็เปิดประเทศแล้ว เป็นเพราะทางเราปิด หรือทางจีนปิดคะ?

ฯพณฯ พลอากาศเอก สิทธิ ฯ (ตอบ) : ไม่เป็นความลับหรอก อย่างเช่นในภาคธุรกิจของจีน จีนไม่ยอมเปิดเผยนัก เพราะฉะนั้นการเก็บตัวเลขบางอย่างของเรา อย่างว่าแต่เงินเลย กระทรวงแต่ละกระทรวง ตัวเลขที่ระบุมาก็ยังไม่เหมือนกัน ระบบการเก็บข้อมูลของเรายังอ่อนมาก แต่กับเราจีนไม่ได้ปิด ผมเคยต่อว่าจีนนะว่า ไหนว่าสนิทกับเรา แต่ทำไมไปค้ากับสิงคโปร์กับมาเลเซียมากกว่าเรา ตอนปีพ.ศ.2527 จีนก็บอกว่า จีนค้าขายได้กับทุกประเทศ สำหรับประเทศเราสินค้าบางอย่าง เช่น ข้าว หากเราขายไม่ได้ เราก็บอกให้จีนช่วยรับซื้อไป จีนก็รับ แต่หากเป็นตอนนั้นคงทำไม่ได้ เพราะเรื่องบางเรื่องมันอยู่ที่คนด้วย บางคนเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ

ต่างประเทศ ทำอะไรไม่คิด ถ้าเราจะคบเพื่อนเราจะเอาแบบฝรั่งไม่ได้ เราเป็นคนไทย เราจะพิจารณานโยบายใด ๆ จะเป็นแบบสหรัฐอเมริกาไม่ได้ จะเอาสิทธิมนุษยชนมาใช้มากไม่ได้ มันมีขอบเขตของมัน แต่เราควรมีอะไรที่มันจะนำพาไปสู่จุดหมายที่เราต้องการซึ่งมีหลายทาง เราจะไปตรง ๆ อย่างฝรั่งตลอดไม่ได้ นิดหน่อยได้ แต่ถ้าอ้อมไปอ้อมมาจะเป็นไปดีกว่า หากเราจะไปตรง ๆ อย่างเดียว อย่างอื่นเราก็เสียแล้ว ทางเลือก (option) มันมีเยอะ เป้าหมาย (objective) มันอันเดียวกัน แต่วิธีการเป็นสิ่งที่แตกต่างกัน อันนี้ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ และก็เรื่องบางเรื่องเราไม่ควรไปยุ่ง เพราะเราเป็นประชาธิปไตยแล้ว เราต้องรู้ว่าเราควรอยู่แคไหน ความพอดีอยู่แคไหน สิ่งนี้เป็นความเหมาะสมของประเทศ เราจะเอาทฤษฎี (theory) คิดอย่างฝรั่ง เราทำไม่ได้ เพราะจะทำให้คุณค่าของเราตกไป.

---

### ประวัติผู้เขียน

นางสาวอรอนงค์ เรืองอนุพงศ์ เกิดวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2514 สำเร็จการศึกษา  
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสตรีจุลนาคปีการศึกษา 2528 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยม  
 ตอนปลาย จากโรงเรียนกิตติพาณิชย์ หลักสูตรคอมพิวเตอร์สปีการศึกษา 2531 เคยทำงานในตำแหน่ง  
 เลขานุการ แผนกโปรดักชั่น ที่ บริษัท แอมเม็กซ์ แอนด์ เกรย์ แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด ในปี 2532  
 เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีเมื่อปีการศึกษา 2533 สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จาก  
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปีการศึกษา 2537 และเคยทำงานในตำแหน่งสตีฟแผนกอิมพอร์ต ที่  
 ธนาคาร ซากุระ จำกัด ในปี 2537 เข้าศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์  
 ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2538.

